

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2019 року)

У двох частинах

Частина 1



Суми
Сумський державний університет
2019

відсутність спеціального закону, який би регулював відносини в цій сфері. Проте, звертає на себе увагу договір комерційної концесії як різновид правочину у сфері розпорядження правами на комерційну таємницю. Так, предметом договору комерційної концесії згідно статті 1116 Цивільного кодексу України є право на використання об'єктів права інтелектуальної власності (торговельних марок, промислових зразків, винаходів, творів, комерційних таємниць тощо), комерційного досвіду та ділової репутації [1].

До судового засобу захисту прав на комерційну таємницю відноситься право звернення до суду з метою захисту права на комерційну таємницю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Воронкова М.Ю.

Магістрантка ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Янішевська К. Д.

к.ю.н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

XXI століття справедливо називають століттям інтелектуальної власності, адже щодоби з'являються нові літературні, художні, музичні твори різноманітних жанрів та напрямів. Уже понад два століття людство усвідомлює необхідність ефективної правової охорони авторського та суміжних прав. Стаття 54 Конституції України, що має пряму дію, гарантує кожному волю творчості та передбачає охорону інтелектуальної власності законом. Запорукою сучасного процесу гуманізації законодавства і цивілізованого прогресу є вільне та ефективне здійснення людиною своїх прав і свобод, у тому числі права на творчість, результати якої захищаються державою. Це забезпечується шляхом надання учасникам відносин свободи у здійсненні своїх прав і державної допомоги особам з боку уповноважених державних органів. Власне, демократична правова держава існує для того, щоб допомагати та сприяти людині у здійсненні нею прав і законних інтересів, охороні та захисту їх у разі порушення [1, с. 38].

Відповідно до положень чинного законодавства за порушення прав інтелектуальної власності передбачається настання кримінальної відповідальності, цивільно-правової відповідальності та адміністративної відповідальності.

Порушенням прав інтелектуальної власності, за яке може наступати юридична, у тому числі й кримінальна, відповідальність, є посягання на права інтелектуальної власності щодо певного об'єкта цих прав. Як правило, склад злочинів у сфері інтелектуальної власності та кримінальні санкції за них на національному рівні встановлюються зводами (кодексами) законів країн, як-от: Кримінальним кодексом України, Кодексом законів США, Кримінальним кодексом Японії. Спеціальні закони країн детально визначають обсяг прав власників щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності та передбачають перелік дій, за вчинення яких без згоди власника настає юридична відповідальність. В Україні вичерпний перелік кримінальних покарань, підстави і порядок їх застосування передбачені Кримінальним кодексом (КК) України (зокрема, статтями 176, 177, 203⁻¹, 216, 229, 231, 232, 232- 1 та 232 -2).

Ст. 176 КК «Порушення авторського права і суміжних прав» формулює дії, що визнаються злочинами у сфері авторського права і суміжних прав, та передбачає відповідальність за них. Ст. 177 КК присвячена порушенням прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослини і раціоналізаторську пропозицію. Статті 231 і 232 КК встановлюють кримінальну відповідальність за порушення права на комерційну таємницю. Нарешті, статті 203⁻¹ і 216 КК стосуються порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт і імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва, а також виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок.

Важливою характерною рисою українського кримінального законодавства у сфері інтелектуальної власності є те, що кримінальна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності настає тільки тоді, коли правовласнику завдана суттєва матеріальна шкода. Так, Кримінальним кодексом України передбачено настання кримінальної відповідальності у випадку заподіяння шкоди у значному, великому або особливо великому розмірі.

Положення низки законів України визначають засади охорони об'єктів права інтелектуальної власності: зокрема, це статті Цивільного кодексу України, Закони України «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на сорти рослин», «Про

охорону прав на знаки для товарів і послуг, «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» тощо [2, с. 5].

У спеціальному законодавстві України в сфері інтелектуальної власності наводиться чимало способів цивільно-правового захисту авторського права. До таких способів, зокрема, можна віднести: вимогу визнання та поновлення своїх прав, у тому числі заборона дії, що порушує авторське право чи створює загрозу його порушення; звернення до суду з позовом про поновлення порушених прав та (або) припинення дій, що порушують авторське право чи створюють загрозу його порушення; подання позову про відшкодування моральної (немайнової) шкоди; подання позову про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права, або виплату компенсацій [3, с. 248].

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ (із змінами і доповненнями) порушенням авторського права є: вчинення будь-яких дій, які порушують особисті немайнові права та майнові права авторського права; піратство у сфері авторського права, тобто опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних); плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору; ввезення на митну територію України без дозволу осіб, які мають авторське право, примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних); вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права; підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема в електронній формі, про управління правами; розповсюдження, ввезення на митну територію України з метою розповсюдження, публічне сповіщення об'єктів авторського права, з яких без дозволу суб'єктів авторського права вилучена чи змінена інформація про управління правами, зокрема в електронній формі.

Одними із найбільш розповсюджених порушень авторського права в Україні є піратство, особливо у сфері програмного забезпечення та плагіат, які свідчать про недосконалість системи захисту авторського права в Україні. Значного поширення набули факти незаконного розповсюдження творів у мережі Інтернет, їх публічне сповіщення у громадських місцях. Складно доказати порушення прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Залишається відкритим і питання щодо особи, яку необхідно притягти до відповідальності, адже в більшості випадків неможливо встановити, кому саме належить сайт. Більшість судових справ зводяться нанівець через складність у виявленні

порушників, зібранні доказів порушення авторських прав. Особливо це стосується особистих немайнових прав автора; допускаються помилки при розгляді судових справ через неправильне застосування законодавства щодо авторського права.

Найбільш складним питанням є визначення майнової шкоди, що була завдана особі внаслідок правопорушення. Для цього, на нашу думку, необхідно буде провести експертизу. При визначенні розмірів збитків, які мають бути відшкодовані особі, авторське право якої порушено, а також для відшкодування моральної шкоди суд зобов'язаний виходити із суті порушення, майнової і моральної шкоди, завданої особі, яка є власником авторського права, а також із можливого доходу, який могла б одержати ця особа [3, с. 249].

Ще одним видом юридичної відповідальності в сфері інтелектуальної власності є адміністративна відповідальність, яка передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Так, стаття 51-2 КУпАП передбачає відповідальність за незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності (літературного чи художнього твору, їх виконання, фонограми, передачі організації мовлення, комп'ютерної програми, бази даних, наукового відкриття, винаходу, корисної моделі, промислового зразка, знака для товарів і послуг, топографії інтегральної мікросхеми, раціоналізаторської пропозиції, сорту рослин тощо), привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом. Відповідно до ст. 24 КУпАП захист прав здійснюється шляхом проведення адміністративних процедур: вилучення або конфіскації контрафактної продукції та обладнання, що використовується для її виготовлення, виправних робіт, адміністративного арешту або накладення адміністративних штрафів [4].

Отже, поряд із судовою реформою нині в Україні відбуваються зміни також в інших правових сферах. Однією з них є інтелектуальна власність. Створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності, підготовка бази для запуску роботи інституції з назвою Національний орган інтелектуальної власності України, численні законопроекти в цій сфері (№ 4614, № 5699, № 7538) – все це, скоріш за все, матиме позитивний ефект на предмет регулювання права інтелектуальної власності, однак наразі стан захисту цих об'єктів в Україні є плачевним [5].

Таким чином, важливим напрямом розвитку вітчизняного законодавства в галузі інтелектуальної власності, зокрема авторського права та практики його застосування, має бути посилення режиму правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, у тому числі посилення відповідальності за порушення виключних прав на об'єкти авторського права. Проте вирішувати цю проблему необхідно в комплексі, оскільки потрібно не лише

посилити відповідальність, але й розробити ефективний механізм притягнення до неї, зокрема спростити процедури, які дають змогу довести порушення в цій галузі. Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що ефективність захисту авторського права залежить від наявності відповідного державного механізму попередження та припинення правопорушень, а також спрощення процедури доведення порушення в сфері авторського права, притягнення порушника до відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Тімашов В. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Підприємництво, господарство і право, 2016. № 2. С. 38-42.
2. Валле В. Парадокси права інтелектуальної власності., К.: Освіта України. 2010. 448 с.
3. Рудник Т. В. Відповідальність за порушення авторського права. Часопис Київського університету права. 2012. № 2. С. 248 – 251.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
5. Українське право. Кримінальна відповідальність за порушення права інтелектуальної власності: проблеми застосування., 2018 р. : URL: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/kryminalna-vidpovidalnist-za-porushennya-prava-intelektualnoyi-vlasnosti-problemy-zastosuvannya-/.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАНОСТІ

Тищенко О.М.

Магістрант ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Янішевська К. Д.

к.ю.н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

Не викликає сумніву та теза, що результати інтелектуальної, творчої діяльності давно стали важливою й визначальною силою у розвитку, як суспільства так і держави в цілому. Збільшення кількості правопорушень за цим напрямом – одна з гострих проблем, яка залишається об'єктом наукових дискусій вітчизняних та зарубіжних фахівців і науковців. Адже нинішні політико-правові умови тільки сприяють розвитку злочинності в окресленій сфері. Так, для прикладу, середній рівень інтернет-піратства на даний час у світі становить 42 %, тільки за кілька останніх років воно нанесло чималих збитків, при